

Explosief theater: een Catalaanse vaandeldrager en een vriend koppel op de Spaanse vlag. © Kurt Van der Elst

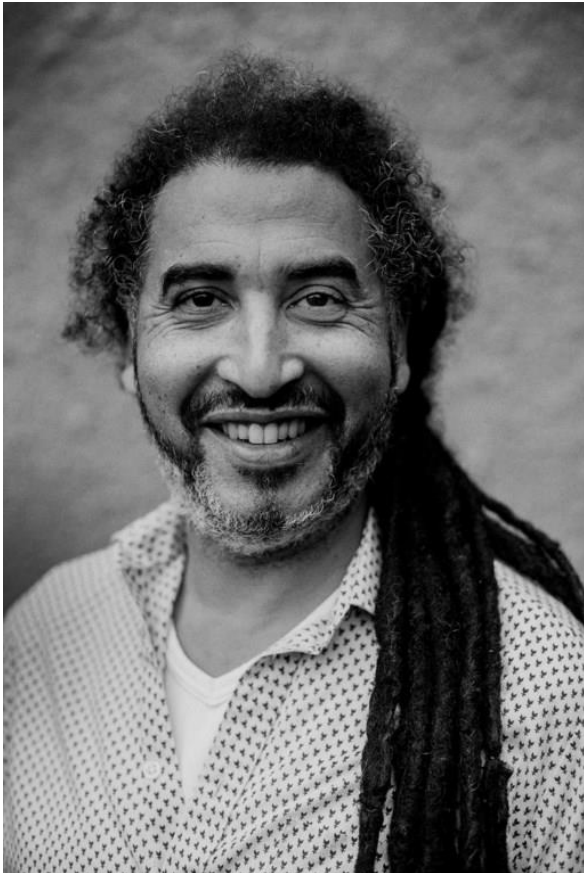
CHOKRI BEN CHIKHA WIL IN BARCELONA TABOES DOORBREKEN

Belgische theatermaker pakt Spaanse trauma's aan

In Barcelona gaat vanavond 'Amne(i)s(t)ia: Say sorry' in première. Daarin trekt de Vlaamse theatermaker Chokri Ben Chikha de parallel tussen franquisten en Syriëstrijders. 'Benieuwd welke reacties dit zal losweken.' CORRY HANCKÉ

Een stelletje ligt op een Spaanse vlag te vrijen, wanneer een Catalaanse vaandeldrager erbij komt om er een triootje van te maken. Ondertussen sijpelt het bloed op het toneel. Je moet al van ver komen om niet te beseffen dat de nieuwe voorstelling van Chokri Ben Chikha en choreografe Laura Neyskens in Barcelona tegen zere schenen zal stampen. De theatermaker en Kask-docent kreeg van het Institut del Teatre in Barcelona carte blanche. Ze wisten dat de man achter het Gentse gezelschap Action Zoo Humain maatschappelijke thema's en trauma's op het podium brengt en ze kenden

zijn voorstelling *Amnes(t)ie* waarin hij de gelijkenissen opzoekt tussen oostfrontstrijders en jihadisten.

Chokri Ben Chikha

Ben Chikha zag parallellen met de franquisten, de aanhangers van de Spaanse dictator Franco die het land tot 1975 met ijzeren hand bestuurde. De link met de oostfrontstrijders was snel gelegd, aangezien Léon Degrelle, een leider van de oostfronters die in België ter dood was veroordeeld, in het Spanje van Franco onderdak kreeg.

Onverwerkt verleden

Het spreekt voor zich dat in het militante Barcelona, waar het hart van de Catalaanse separatisten klopt, een vergelijking tussen franquisten en jihadisten *gefundenes Fressen* is. ‘Het zijn beide elitaristische, autoritaire systemen die hun volgelingen brainwashen’, zegt Ben Chikha aan de telefoon vanuit Barcelona. ‘Ze vertrekken vanuit de mythe van de “zuivere” staat en hebben een afkeer van alles wat progressief is.’

Spanje heeft na het einde van de dictatuur nooit schoon schip met zijn verleden gemaakt en dat is een thema dat Ben Chikha bijzonder boeit: een land met een onverwerkt verleden, wonden die niet helen, trauma’s die niet worden aangepakt.

In de voorstelling werkt hij met jonge acteurs, die – wegens gebrek aan werk – niet vaak op de planken staan. Ze hebben naar documentaires

gekeken waarin slachtoffers van Franco aan het woord komen en getuigenissen gehoord van daders die de terreur van Franco minimaliseren. ‘In tegenstelling tot in Vlaanderen, heeft het fascisme hier in Spanje jarenlang gezegevierd’, zegt Ben Chikha. ‘Het vertrekpunt van de voorstelling is een Youtube-kanaal dat de jonge acteurs opzetten om het onverwerkt verleden van hun land aan de kaak te stellen. Het verhaal gaat niet om de daders, maar wel over de gevolgen van hun gedrag voor de familieleden. Zo worden de nazaten van Léon Degrelle in het Youtube-programma geconfronteerd met de zussen van een jihadist. Zijn zij een speelbal van de geschiedenis? Hoe denken ze over de keuzes die hun familielid heeft gemaakt? En wat met de slachtoffers? Hoe werkt dat door van generatie op generatie? Kunnen we de kringloop van het lijden doorbreken? Zijn wij bereid om te vergeven? En wat is daarvoor nodig? ‘In het Youtube-programma *Say sorry* mag die pijn eruit komen’, zegt Ben Chikha.

© Kurt Van der Elst

Voor de kar gespannen

Veel Catalaanse separatisten zien in de huidige Spaanse overheid nog altijd de sporen van Franco. Is Ben Chikha niet bang dat hij voor de kar van de separatisten wordt gespannen? Hij lacht. ‘Neen, iedereen krijgt er in de voorstelling van langs. Ik kreeg aanvankelijk argwanende reacties toen ik de kinderen van Degrelle of de jihadi’s als mensen met twijfels en angsten voorstelde. Dat is de kracht van theater: daar kun je mensen als mensen uitbeelden. Ik ben geen politicus met een uitgesproken mening, ik vind alleen dat we de juiste vragen moeten stellen.’

Ben Chikha geeft toe dat het allemaal verwarrend en ingewikkeld is. ‘Het nationalisme, conservatisme, de discriminatie, ontmenselijking en het

autoritarisme zijn voor die jonge acteurs kenmerken van het franquisme. Diezelfde tendensen vind je bij de rechtse Catalaanse separatisten, die trouwens nauwe banden hebben met de N-VA. Die jonge acteurs herkennen zich daar niet in, zij hebben het meer voor de anarchistische separatisten.'

In *Amne(i)s(t)ia: Say sorry* gaat Ben Chikha geen taboes uit de weg. Er verschijnen nazivlaggen en de Grondwet wordt opgerookt. Dat stootte in het begin op wantrouwen. 'Ze verklaarden mij zot omdat ik groteske figuren op de scene zet en veel humor gebruik. "Wacht even, met onze zaak mag niet gelachen worden", was de eerste reactie', vertelt hij. 'Het is net mijn bedoeling om sacrale elementen af te breken en er nieuwe betekenissen aan te geven.'

© Kurt Van der Elst

Ben Chikha droomt ervan dat de voorstelling het debat over het onverwerkt verleden in Spanje aanwakkert. Barcelona is een relatief veilige haven om zo'n stuk te brengen. 'Het zou fantastisch zijn als deze voorstelling in Madrid zou worden getoond', zegt Ben Chikha. 'Dat onverwerkt verleden, dat is een groot beest in Spanje. Er is veel werk aan de winkel.'

http://www.standaard.be/cnt/dmf20181106_03912045